

Studentertale 2020

Kære Studenter

Først og fremmest – og endnu en gang: hjertelig tillykke med jeres studentereksamen. I har sluttet jeres gymnasiale forløb af på en mærkværdig måde – og jeg må sige, at jeg i mine mange år i gymnasieskolen ikke har oplevet noget, der kommer i nærheden.

Men nu er det overstået. Foråret er på sit højeste og sommeren står lige for døren. Lad mig derfor indlede min tale med at citere en af Danmarks helt store naturlyrikere: Thøger Larsen (I kender ham fra gode sange som: ”Danmark nu blunder den lyse nat” og ”Du danske sommer jeg elsker dig”). Hans fascination af naturen var i øvrigt forbundet med en stor indsigt i naturvidenskaben – ikke mindst i astronomi.

For præcis 100 år siden, nemlig i foråret 1920 skrev han et digt, som hedder ”Den store Vaar” – Det store forår ville man sige i dag.

Og lød fra Engen Leg og Skæmt

Den onde Drøm blev aldrig glemt

Om Aag, der tvang

Den danske Sang

I danske Hjerter inde

Den laa i Søndenvinde

Mens Verden bløder vildt af Saar

For Danmark vaagner Glædens Vaar

Nu fandt vor Sag

Sin store Dag –

Saa langt vort Sprog kan klinge

Skal alle Kilder springe

Nu søger vi for fælles Savn

Vor Lægedom i Danmarks Navn

Mod Himlen straal

Vort Modersmaal

Fra Bakker og fra Dale

I Toner og i Tale.

Selvom det måske kan være svært lige at følge tankegangen, når man hører digtet, så fornemmer man nok, at der har været noget slemt: en ond drøm, et Aag (en byrde) som kom fra Syd. Noget som har fået vores verden til at bløde ”vildt af sår”. Men nu er der andre tider på vej i dette forår. Danmark vågner og får sin store dag så langt ud som sproget kan klinge og kilder kan springe.

Ja, men hvad er det dog for forfærdeligheder, som er kommet der fra syden og som nu er forsvundet og bringer glæde tilbage?

Ja, først og fremmest har 1. Verdenskrig udspillet sig syd for Danmarks grænse. Selvom vi som nation ikke var direkte i krig selv, så involverede den i høj grad Danmark, idet Nordslesvig ikke længere var en del af Danmark efter krigen i 1864. Men mange dansksindede måtte mod deres vilje kæmpe i krigen på tysk side. 1. verdenskrig var slut og efter afstemningen, som vi netop har fejret, blev Danmark genforenet med en stor del af det tabte land. Denne genforening vakte naturligvis glæde og blev fejret på behørig vis.

Det andet var, at der i forlængelse af krigen kom en alvorlig influenzalignende smitte fra Spanien – den såkaldte ”Spanske syge”, som også hærgede Danmark i en sådan grad, at ikke mindre end 14.000 mennesker døde. Ved årsskiftet mellem 1919 og 1920 stod i Lemvig Tidende (der hvor Thøger Larsen kom fra):

”Den spanske Syge har i hele November Maaned raset og raser fremdeles her i Sognet i ganske uhyggelig Grad. Smitten kom fra Thyborøn, hvortil den var bragt af en Mand, der kom fra København (...)

Også den gang var det særlig slemt i København, Og slemt var det, at de nu bragte sygdommen til Thyborøn. Vi kan nok genkende modsætningsforholdet – også i dag.

Slemt havde det været, men derfra kunne det kun gå fremad og det gjorde det. Selvom de, der var unge der mellem 1914 og 1920, havde lidt i en sådan grad, at forfatteren Jacob Palludan i sin roman Jørgen Stein karakteriserer den som ”Årgangen, som måtte snuble i starten”, så havde nogle danske tjent godt på krigen og det gik efterfølgende så hurtigt fremad med økonomien, arbejdssituationen, genopbygningen, musikken og fornøjelserne, at man kom til at tale om ”De brølende 20’ere”. Forlystelserne, frigørelsen, dansen, kunsten – alt blev ekspressivt og sprængte alle grænser.

Jeg tror, at analogien er ganske tydelig, selvom vi hverken har haft krig eller 14.000 døde. Men vi – og især I - er snublet i dette forår. Meget i det danske samfund har været vendt på hovedet. Og på Nørre G, har gode stærke traditioner som kunstnerfesten, FLE-festen, studentermiddagen, eksamenslæsning og store dele af eksamen ikke kunnet gennemføres. Undervisningen har været amputeret og sammenholdet sat på prøve i krigen mod Corona. På den måde, er I også snublet.

Og så alligevel ikke. I er gået gennem krisen – ranke og målrettede. Der har været udstukket restriktioner og retningslinjer i en sværm – og dem har I og den danske befolkning forstået, set fornuften i og rettet jer efter: ikke fordi I er robotter, der bare retter ind, men fordi I er oplyste. Den tyske filosof Emanuel Kant siger om ”oplysning”, at den er menneskets udgang af dets selvforskyldte umyndighed. ”Udgangen” angiver bl.a. den bevægelse, som I har gennemgået hen over de sidste tre år, hvor I har udviklet jeres viden, jeres færdigheder og jeres kompetencer. I har nu ”mod til at bruge jeres egen forstand”, som Kant også formulerer det. Jeg tror, at det er en af grundene til, at Danmark er kommet så forholdsvis lempeligt gennem denne alvorlige krise, at vores

befolkning har et godt uddannelsesniveaue og hvor den enkelte handler på et oplyst grundlag. Det er m.a.o. en selvpåtaget myndighed, I og den danske befolkning på den måde demonstrer.

Historikeren og forfatteren Henrik Jensen udgav for nogle måneder siden – lige før Coronakrisen - bogen ”Efter Gud”. Heri peger han bl.a. på, at der under første verdenskrig, den spanske syge og 30’ernes krise blev skabt en pligtkultur, som især havde fokus på fællesskabet, men at eftertiden – og ikke mindst 1968 oprøret førte til, at individet blev mere optaget af egne muligheder og ikke mindst rettigheder og medindflydelse. Kravet om at udvise respekt og en ordentlig opførsel stod ikke længere så stærkt.

Jeg kan på nogle områder godt følge Henrik Jensen. Vi har i de sidste år oplevet amoralsk og angribelig adfærd i forhold til at tilrane sig offentlige midler på bekostning af fællesskabet – det har mange sager fra ”Skat” kunnet bevidne. Men jeg synes også, at I – i jeres forløb – har fået opdyrket kvaliteterne i pligtfølelsen. Rigtig mange af jer har taget ansvar i forbindelse med Operation Dagsværk indsamlingerne. I har engageret jer i elevrådet, i festudvalget, i caféudvalget, i koret, i showbandet, i musical, i KULT, i miljøudvalget – ja i skoledemokratiet i det hele taget. I har vist, at dette at være et helt menneske betyder, at hin enkelte betyder meget, men fællesskabet mere.

Der har hele vejen igennem været tale om et engagement, hvor rigtig mange af jer har gjort rigtig meget for helheden – for alle. Og på den måde afspejler I, at I også rummer en pligtkultur, som vi under coronakrisen desuden har set i samfundet i almindelighed. Omsorgen, hensynet og hjælpen har hele tiden været i nærheden og frem for alt: lysten til at gøre noget for andre, som jo sjovt nok også gør noget for en selv.

Dette forår har ikke på nogen måde været det mindste sjovt. Men det har – måske især overfor jer, men bestemt også overfor os – accentueret bevidstheden om, hvor skrøbeligt vores velfærdssamfund i virkeligheden er og hvor lidt, der i virkeligheden skal til, før alting kan forandres totalt. Det er første gang, at I oplever en reel samfundskrise og nogle stærke restriktioner i mulighederne for, at I kan udfolde jer frit.

Nu er det så jer, som langsomt skal overtage krisestyringen i dette land. Det kommer til at kræve endnu mere hårdt arbejde. Men jeg er overbevist om, at de forudsætninger, som I har tilegnet jer her på Nørre G. vil være et stærkt fundament for jeres fremtidige studier og fremtidige liv. Så nu er det om at nyde ”Glædens Vaar”, ”Den store Vaar” i fulde drag, ”Saa langt vort Sprog kan klinge”.

Jeg ønsker jer alt muligt held og lykke i fremtiden. Og med disse ord dimitterer jeg jer som studenter årgang 2020.

Jens Boe